

**ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ПРОЄКТ

ПОЛОЖЕННЯ

**про використання штучного інтелекту в освітній діяльності
Харківського гуманітарного університету
«Народна українська академія»**

Харків 2025

1. Загальні положення

1.1. У контексті глобальної цифрової трансформації суспільства ІІІ активно змінює вищу освіту – від змісту навчання і ролей учасників до структури навчального середовища. ІІІ сприяє формуванню нових форматів взаємодії, переосмисленню академічної компетентності та створенню нових викликів у сфері доброчесності, відповідальності й доступу.

1.2. ХГУ «НУА» визнає потенціал ІІІ у підвищенні якості навчання, наукових досліджень і організації освітнього середовища, але водночас підкреслює необхідність його етичного, прозорого та контрольованого використання в освітньому процесі.

1.3. Положення про використання штучного інтелекту в освітню діяльність (далі – Положення) у ПЗВО Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» (далі – ХГУ «НУА», Академія) встановлює стратегію закладу освіти щодо політики використання технологій штучного інтелекту (далі – ІІІ) в освітній діяльності закладу вищої освіти з метою підвищення якості освіти, розвитку цифрових компетентностей та забезпечення відповідального використання ІІІ-технологій.

1.4. Положення розроблене з урахуванням чинного законодавства України, Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Закону України «Про захист персональних даних», Стратегії цифрової трансформації освіти і науки України, рекомендацій Міністерства освіти і науки України та Міністерства цифрової трансформації України щодо використання ІІІ в закладах вищої освіти, рекомендацій Міністерства цифрової трансформації України щодо етичного використання ІІІ, Білої книги з регулювання штучного інтелекту в Україні, Положення про академічну доброчесність в ХГУ «НУА», Положенні про заходи щодо запобігання академічному плагіату у наукових та навчальних роботах працівників і здобувачів вищої освіти ХГУ «НУА», загальних принципів етики, академічної доброчесності та цифрової безпеки.

1.5. Використання ІІІ в ХГУ «НУА» здійснюється на засадах прозорості, етичності, безпеки, дотримання прав людини, недискримінації та відповідальності.

1.6. Метою використання ІІІ є підвищення ефективності освітнього процесу, персоналізація навчання, розвиток цифрових компетентностей здобувачів освіти та працівників Академії, оптимізація управлінських процесів, визначення принципів, меж і форматів етичного, доброчесного та доцільного використання ІІІ-інструментів у навчальній, науковій та управлінській діяльності ХГУ «НУА» в умовах глобальної цифрової трансформації.

1.7. Положення про використання ІІІ встановлює:

- принципи освітньо доцільного, законного, етичного та відповідального використання ІІІ-інструментів;
- правила та межі застосування ІІІ в освітній, науковій та адміністративній діяльності;
- механізми розпізнавання, оцінювання та регулювання ризиків і

наслідків, пов'язаних із використанням ШІ.

1.8. Реалізація Положення здійснюється через створення умов для доступного, безпечного і свідомого застосування ШІ-інструментів у навчанні, викладанні та управлінні, що передбачає:

- розроблення локальних нормативних документів (інструкцій, положень), які регламентують використання ШІ у різних видах діяльності;
- включення тематики ШІ до змісту навчальних програм, освітніх курсів та тренінгів;
- запровадження моніторингу дотримання принципів академічної доброчесності у контексті використання ШІ-інструментів.

1.9. Положення поширюється на:

- здобувачів освіти всіх рівнів та форм навчання;
- науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників;
- адміністративний та технічний персонал;
- стейкхолдерів, які взаємодіють із ХГУ «НУА» у межах освітньої або дослідницької діяльності.

2. Основні поняття

Академічна доброчесність – дотримання етичних принципів і норм у навчанні та науковій діяльності, включаючи повагу до авторства, самостійність, чесність, об'єктивність і відповідальність.

Антиплагіат – процес виявлення невластивого або запозиченого без належного посилання текстового контенту, зокрема – за допомогою спеціального програмного забезпечення.

Генеративний штучний інтелект (ГШІ) – модель ШІ, здатна створювати новий контент (тексти, зображення, аудіо, відео, програмний код) на основі запитів користувача (промптів) без прямого копіювання, але на базі існуючих матеріалів.

Зловживання ШІ – використання ШІ-інструментів у спосіб, що суперечить принципам академічної доброчесності або порушує етичні норми (наприклад: генерація повної курсової без внеску студента, обхід антиплагіату або фабрикація даних).

Інтелектуальний помічник на базі ШІ (ШІА) – підвид ШІ-інструментів, зазвичай створених на базі ГШІ, що імітують діалог з користувачем та виконують роль консультантів, помічників або репетиторів, підтримуючи користувача у виконанні навчальних, наукових або адміністративних завдань.

Інтерактивне партнерство – форма співпраці між учасниками освітнього процесу, що передбачає активну взаємодію, спільну відповідальність і цифрову підтримку при вирішенні освітніх завдань.

Освітній процес – система взаємодії між здобувачами освіти та викладачами (науково-педагогічними працівниками), що реалізується через навчальні програми, форми навчання, засоби контролю знань та підтримку навчальної діяльності.

Прозорість використання ШІ – обов'язок користувача вказувати факт

застосування ІІІ-інструментів під час виконання завдань, підготовки досліджень або створення навчальних матеріалів.

Цифрова взаємодія – будь-яка форма комунікації або співпраці між учасниками освітнього процесу, що здійснюється з використанням цифрових технологій, у тому числі – ІІІ-інструментів.

Цифрова грамотність – сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного, критичного, етичного та безпечного використання цифрових технологій, зокрема ІІІ.

Цифрова трансформація освіти – процес глибоких змін в освіті, зумовлений використанням цифрових інструментів, нових моделей навчання, змін у ролях викладача і студента та автоматизацією управлінських процесів.

ІІІ-інструменти – загальний термін для цифрових сервісів, створених із використанням ІІІ-технологій. До них належать генеративні моделі, аналітичні системи, платформи для підтримки прийняття рішень, візуалізації тощо.

Штучний інтелект (ІІІ) – інформаційна технологія, що здатна виконувати завдання, пов'язані з моделюванням інтелектуальної діяльності людини (аналіз, класифікація, прогнозування, створення різних видів контенту).

3. Принципи та напрями використання ІІІ в освітній діяльності

3.1. Використання ІІІ-технологій в ХГУ «НУА» ґрунтується на таких принципах:

- *осмисленість і свідоме застосування* – ІІІ має доповнювати людське мислення, а не підміняти його, тобто користувач повинен розуміти функціонал та межі інструменту, який застосовує;

- *етична відповідальність* – усі дії з використанням ІІІ повинні відповідати нормам академічної етики, повазі до інтелектуальної власності, а також не шкодити іншим учасникам освітнього середовища;

- *прозорість та відкритість* – факт використання ІІІ у підготовці матеріалів, навчальних завдань чи дослідницької роботи має бути чітко задекларований;

- *доступність і рівність* – Академія прагне забезпечити умови, за яких усі учасники освітнього процесу матимуть змогу працювати з ІІІ-інструментами на рівних правах, незалежно від технічних чи соціально-економічних обмежень;

- *правова відповідність* – застосування ІІІ має відповідати чинному законодавству України, зокрема щодо авторських прав, персональних даних та академічної доброчесності.

3.2. Основними напрямками використання ІІІ у діяльності ХГУ «НУА» є:

3.2.1. У навчанні: ІІІ може бути інтегрований в освітній процес як інструмент підтримки для генерації навчальних прикладів, адаптації матеріалів до потреб студентів, підготовки до самостійної роботи чи вдосконалення навичок.

Водночас неприйнятним вважається:

- повне делегування виконання навчальних завдань ІІІ;
- приховане використання генеративного ІІІ для створення текстів без безпосереднього авторського втручання;
- підміна самостійної діяльності автоматизованими відповідями.

3.2.2. У дослідженнях: ІІІ може допомагати в аналітичній роботі, обробці масивів даних, генерації гіпотез, попередньому структуруванні ідей. Його застосування має супроводжуватися критичним оцінюванням результатів і чітким відмежуванням власного внеску автора.

Не допускається використання ІІІ для:

- фабрикації результатів;
- підміни емпіричного аналізу машинною генерацією;
- створення повних наукових текстів без наукової редакції.

3.2.3. В управлінні та організації освітнього середовища: ІІІ може використовуватись для:

- автоматизованого аналізу статистики, анкет, цифрових звітів;
- вдосконалення внутрішніх сервісів (чат-боти, планування подій);
- підтримки запитів від студентів і співробітників.

У всіх випадках використання ІІІ-інструментів має бути забезпечений нагляд людини, яка відповідає за результат, а також дотримання конфіденційності та стандартів якості.

4. Упровадження

4.1. Стратегічні підходи до використання – це інтеграція ІІІ-технологій в освітню, наукову та адміністративну діяльність ХГУ «НУА», яка здійснюється в межах загальної стратегії цифрової трансформації закладу вищої освіти. Для цього:

- створюються внутрішні нормативні документи, що визначають процедури, обмеження та зони відповідальності щодо використання ІІІ;
- оновлюються стратегії розвитку освітніх програм та наукових напрямів із врахуванням потенціалу ІІІ;
- підтримується розвиток внутрішньої експертизи та формуються команди фахівців з етичного, правового й технічного супроводу використання ІІІ;
- закладаються механізми постійного моніторингу, оцінювання ризиків і адаптації політики до змін нормативного середовища.

4.2. Інфраструктурне та організаційне забезпечення. Для ефективного та безпечного використання ІІІ-інструментів університет забезпечує:

- наявність цифрової інфраструктури, яка дозволить розгортати власні ІІІ-інструменти на базі ХГУ «НУА» (серверів, хмарних платформ, програмного забезпечення для генерації, аналізу та збереження даних);
- доступ до ліцензійних або авторизованих ІІІ-ресурсів для освітніх і наукових цілей;
- розвиток внутрішніх центрів експертизи ІІІ або навчально-

консультаційних хабів;

- належний технічний супровід, зокрема захист персональних даних, аудит алгоритмів та контроль доступу.

4.3. Освітні програми і підвищення компетентностей. ХГУ «НУА» системно інтегрує тематику ІІІ до освітнього процесу для всіх учасників академічної спільноти:

- у навчальні плани вводяться модулі з основ ІІІ, генеративного ІІІ, етичних аспектів цифрової взаємодії та ІІІ-грамотності;

- розробляються адаптивні курси й тренінги для студентів, викладачів та адміністративного персоналу з урахуванням рівня цифрових навичок;

- створюються умови для набуття навичок критичного використання ІІІ, перевірки його результатів, а також розуміння меж відповідального застосування;

- проводяться консультації, практичні заняття та майстер-класи з використанням ІІІ-інструментів у навчанні, дослідженнях та управлінні;

- створюється міждисциплінарна робоча група, що проводить експертизу, моніторинг, контроль з питань ІІІ.

4.4. Додатковими рекомендаціями, що можуть бути враховані при впровадженні ІІІ в освітню діяльність ХГУ «НУА» є:

- перед повноцінним використанням ІІІ, рекомендується запускати пілотні проекти на факультетах або кафедрах для апробації та оцінки ефективності нових інструментів;

- важливо налагодити систему постійного збору зворотного зв'язку від викладачів та студентів щодо використання ІІІ-інструментів для їх подальшого вдосконалення;

- провести роз'яснювальну роботу серед усіх учасників освітнього процесу щодо переваг та можливостей використання ІІІ, а також щодо етичних аспектів та правил доброчесності;

- заохочувати розробку відкритих рішень та ресурсів у сфері ІІІ для освіти, що сприятиме обміну досвідом та знаннями.

4.5. Підтримка критичного та усвідомленого ставлення до ІІІ в ХГУ «НУА» визнає, через використання ІІІ-інструментів несе не лише можливості для оптимізації навчання, але й загрозу зниження когнітивної активності, академічної ініціативи та самостійності здобувачів освіти. Тому розвиток критичного мислення є одним із пріоритетних завдань університетської стратегії цифрової грамотності.

У цьому контексті передбачено:

- включення до навчальних програм міждисциплінарних модулів, що спрямовані на формування навичок критичного оцінювання результатів, згенерованих ІІІ;

- стимулювання рефлексивної освітньої взаємодії (анотації, самооцінка, письмове обґрунтування вибору ІІІ-інструментів);

- використання кейсів та ситуаційного аналізу щодо етичних дилем, пов'язаних із застосуванням ІІІ в освітньому процесі;

- формування культури відповідального запиту, що передбачає розуміння

меж і наслідків використання ГШІ.

4.6. ХГУ «НУА» визнає, що використання ШІ-технологій в освітній, науковій та адміністративній діяльності передбачає наявність низки ризиків, що можуть впливати на якість освіти, академічну доброчесність і безпеку інформаційного середовища.

4.6.1. Ключові типи ризиків:

- *академічні ризики* – делегування навчальних завдань ШІ, зниження рівня самостійності та критичного мислення;
- *інформаційні ризики* – генерація хибних або упереджених відповідей, недостовірна інформація;
- *юридичні ризики* – порушення авторських прав, неправильна обробка персональних даних;
- *етичні ризики* – зниження академічної культури, приховане використання ШІ, зловживання алгоритмічними підказками;
- *технічні ризики* – збої, некоректні результати, залежність від непрозорих комерційних систем.

4.6.2. Для їх своєчасного виявлення та мінімізації застосовуються відповідні запобіжні стратегії та заходи:

- розвиток цифрової грамотності й критичного мислення здобувачів і викладачів;
- навчання принципам етичного використання ШІ;
- використання систем аналітики, які дозволяють виявляти підозрілу активність;
- чітке декларування факту застосування ШІ в усіх видах академічної діяльності;
- оновлення внутрішніх інструкцій із прикладами небажаних практик використання ШІ.

5. Моніторинг, контроль та відповідальність

5.1. ХГУ «НУА» систематично здійснює моніторинг застосування ШІ-інструментів в освітньому, науковому та адміністративному середовищі. Метою моніторингу є виявлення динаміки інтеграції ШІ, оцінка ефективності політики використання та вчасне виявлення нових ризиків.

Форми моніторингу:

- анонімні опитування учасників освітнього процесу;
- звітність кафедр щодо використання ШІ у навчальних курсах;
- аналіз цифрової активності у навчальних платформах;
- збір прикладів успішного та проблемного досвіду.

Результати моніторингу використовуються для оновлення внутрішніх рекомендацій, вдосконалення програм цифрової грамотності та коригування політики використання ШІ в освітній діяльності.

5.2. Контроль за дотриманням політики використання та використання ШІ-технологій полягає в активному забезпеченні виконання встановлених правил використання ШІ та виявленні порушень академічної доброчесності або

правових норм.

В ХГУ «НУА» передбачені наступні механізми:

- перевірка письмових робіт за допомогою систем виявлення ШІ-генерованого контенту (система антиплагіату з визначенням відсотку унікальності);
- вимога обов'язкового зазначення факту та характеру застосування ШІ при створенні дослідницьких та освітніх матеріалів;
- участь викладачів та адміністративних працівників у перевірці робіт на базі системи виявлення ШІ-генерованого контенту та ініціювання роботи спеціально сформованої комісії у випадку факту порушення дотримання політики використання.

5.3. Відповідальність за порушення Положення, зокрема за приховане використання ШІ, академічне шахрайство або порушення авторських прав, учасники освітнього процесу несуть відповідальність згідно з внутрішніми регламентами ХГУ «НУА» та чинним законодавством, тобто:

- здобувачі освіти повинні виконати альтернативне завдання, повторно скласти залік чи іспит, бо факт порушення може призвести до анулювання результатів оцінювання, знову пройти курс з цифрової етики;
- працівники ХГУ «НУА» (викладачі, науковці, адміністративний персонал), на час розгляду ситуації відповідною комісією, отримують попередження, тимчасове обмеження доступу до адміністративних та навчальних платформ, обов'язкову участь у повторному навчанні з етики.

У разі системного або умисного порушення Положення передбачається розгляд випадків комісією, яка створюється наказом ректора. За результатами її роботи до порушників можуть бути застосовані додаткові заходи впливу, зокрема:

- для здобувачів освіти – заміна навчальних завдань, повторне вивчення курсу, відрахування тощо;
- для працівників – догана, звільнення тощо.

6. Прикінцеві положення

6.1. Положення підлягає перегляду та оновленню відповідно до змін нормативно-правових актів у сфері вищої освіти та рекомендацій МОН України; появи нових технологій та ризиків, пов'язаних із ШІ; розвитку внутрішньої інфраструктури, цифрових сервісів та освітніх програм Академії. Зміни та доповнення до Положення подаються на розгляд та затверджуються Вченою радою ХГУ «НУА».

6.2. Усі структурні підрозділи, співробітники та здобувачі освіти зобов'язані ознайомитися з Положенням та дотримуватись його норм у своїй діяльності.

6.3. Контроль за дотриманням Положення покладається на керівництво та створену робочу групу з питань етики використання ШІ, яка складається з викладачів та членів Науково-методичної ради ХГУ «НУА».

6.4. Порушення вимог Положення може призвести до застосування

заходів впливу відповідно до чинного законодавства, внутрішніх нормативних актів ХГУ «НУА».

6.5. Положення доступне на офіційному сайті ХГУ «НУА», оновлюється в разі змін, а також супроводжується роз'ясненнями для всіх учасників освітнього процесу.